ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АПК ТА ВАЖЕЛІ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА НЬОГО В УКРАЇНІ

І.М. ДЕМЧАК
кандидат економічних наук,
В.М. ІВЧЕНКО,
Ю.В. ШИШКІН
Український науково-дослідний інститут продуктивності агропромислового комплексу

Розглянуто сучасний стан інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу та важелі державного впливу на нього в Україні.

Постановка проблеми. Нині на часі питання забезпечення продовольчої безпеки держави і виходу з вітчизняною продукцією на зовнішні ринки. Для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та продуктів харчування на світовому ринку необхідно дотримуватися жорстких технологічних вимог виробництва продукції. А після вступу України у СОТ дотримання міжнародних вимог до сільськогосподарської продукції стало обов'язковою умовою її експорту.

Найважливішою умовою дотримання технологій й ефективності функціонування сільськогосподарського виробництва на аграрних підприємствах різної форми власності є технічне забезпечення агропромислового виробництва. В Україні за достатньо високого рівня забезпеченості сільського господарства земельними і трудовими ресурсами залишається невирішеною проблема його техніко-технологічного оснащення. Аналіз стану наявного інженерно-технічного забезпечення свідчить, що останніми роками спостерігається істотне скорочення технічних засобів, значне погіршення рівня інженерно-технічного забезпечення. Технічне забезпечення значної частини підприємств має досить низький рівень. На більшості з них обов’язкові технологічні операції виконуються технічними засобами, зношеними на 80 – 90 %. Разом із тим застаріла техніка потребує значних коштів для підтримання її в робочому стані, а якість виконаних нею робіт не завжди відповідає технологічним вимогам. Морально і фізично зношена технічна база агропромислового виробництва є основною перешкодою його переходу на інноваційну модель розвитку.

Зростання технологічних вимог до аграрного виробництва супроводжується формуванням нового комплексу технологічних машин. За відсутності обігових коштів, найбільш уражене кризою вітчизняне машинобудування для агропромислового комплексу не спроможне забезпечити розроблення та випуск високоякісної, конкурентоспроможної техніки. В умовах жорсткої міжнародної конкуренції на ринку технічних засобів все більше розвивається сегмент імпортної, нової та вживаної, сільськогосподарської техніки. Понад 70 % такої техніки, яка реалізується на ринку України, є імпортованою, що надалі може призвести до втрати вітчизняного виробничого потенціалу галузі, залежності аграрного сектору від імпорту технічних ресурсів, відтоку значних фінансових ресурсів з національної економіки [1].

Отже, сучасний ринок технічних засобів та устаткування для АПК характеризується суперечливими і руйнівними тенденціями. Значні потенціальний попит і пропозиція, проте вони не можуть реалізуватися через надзвичайно низьку платоспроможність покупців техніки, зумовлену хронічним ціновим диспаритетом. Незважаючи на це, ціни на техніку й

устаткування продовжують суттєво зростати, тоді як ціни на сільськогосподарську продукцію і продукти її переробки зростають повільно. Сучасні проблеми глобалізації радикально змінюють середовище діяльності машинобудівних підприємств. Перехід до глобальних ринків поставив їх у нові економічні умови, які характеризуються формуванням жорсткого конкурентного середовища, кардинально відмінних стратегій і тактики поведінки. Все це, а також недостатній розвиток внутрішнього ринку агротехніки, брак капітальних інвестицій та державної підтримки є вагомими чинниками депресивного стану галузі.

Світовий досвід показує, що ті країни, які досягли значних успіхів у аграрному секторі мають потужні галузі сільськогосподарського машинобудування і високотехнологічні системи інженерно-технічного обслуговування. Це аксіома нормального функціонування будь-якого суспільства, що має відповідні для сільського господарства природно-кліматичні умови. В умовах ринкової економіки, як свідчить досвід розвинутих західних країн, розвиток та ефективність агропромислового виробництва також значною мірою залежать від державного регулювання і підтримки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні питання інженерно-технічного забезпечення агропромислового виробництва, інноваційно-інвестиційного розвитку, вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення аграрного виробництва досліджені у працях численних учених і практиків: В. Г. Андрійчука, Я. К. Білоуська, В. В. Іванишина, М. В. Зубця, М. І. Кісіля, В. І. Кравчука, П. А. Лайка, І. С. Левитського, М. М. Могилової, П. А. Музики, Г. М. Підлісецького, П. Т. Саблука, В. Р. Сайка, В. П. Ситника та ін.

Визначенню ролі держави і ринку в підвищенні конкурентоспроможності сільського господарства в економічно розвинутих країнах присвятили свої публікації В. К. Береговий, Л. Й. Засєкіна, М. Х. Корецький, М. І. Крупка, М. Г. Лобас, І. Р. Михасюк, А. Ф. Мельник, В. З. Назаренко, А. Г. Папцов. Визначенням сутності та напрямів реалізації загальної аграрної політики ЄС займалися К. Беме, С. Дем'яненко,
Т. Приходько, Д. Шпаар. Питанням державного регулювання аграрного сектору економіки присвятив свої численні праці О. М. Могильний.

Але чимало питань щодо можливої адаптації в умовах України світового досвіду регулювання аграрного ринку (в тому числі ринку техніки), удосконалення напрямів та підвищення ефективності державного впливу на розвиток національного аграрного сектору в умовах глобалізації і вступу України до Світової організації торгівлі є дискусійними і потребують більш глибокого дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати стан інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу країни та визначити сутність і напрями державного регулювання ринку технічних засобів в Україні, а також можливості адаптування зарубіжного досвіду у цій сфері до національних умов, особливо в умовах глобалізації світової економіки та подальшого інтегрування України в світовий економічний простір.

Виклад основного матеріалу. У кінці 80-х і на початку 90-х років минулого століття технічна оснащеність сільського господарства України наближалася до оптимального рівня стосовно технологічної потреби для виробництва запланованих обсягів продукції. Проте внаслідок дискримінаційної державної цінової політики в середині 90-х років сільськогосподарські товаровиробники майже повністю втратили платоспроможність. Це супроводжувалося зниженням технічної оснащеності і темпів оновлення технічних засобів.

Ринок сільськогосподарської техніки в Україні дотепер не сформувався. Низька купівельна спроможність сільськогосподарських товаровиробників призвела до того, що обсяги продажів сільгосптехніки за останні 10 років скоротились у 10-20 разів, а окремих машин – зовсім припинились. Як стверджують науковці, на сьогодні вітчизняні аграрні підприємства забезпечені основними сільськогосподарськими машинами лише на 45-65% від розрахункової технологічної потреби. З них близько 95% експлуатуються поза амортизаційними строками, майже дві третини машинно-тракторного парку становить техніка віком близько 20 і більше років [4, 5]. Відповідно ступінь її зносу знаходиться на

високому рівні. Так, за даними Міністерства аграрної політика та продовольства України, рівень зношеності техніки та обладнання у сільському господарстві станом ще на 01.05.2013 р. становив 70 % (у т. ч. тракторів – близько 78 %, зернозбиральних комбайнів – близько 72 %). Через фізичне зношення та технічні несправності щорічно не використовується 25-35 % тракторів, комбайнів та інших сільськогосподарських машин [6]. За останні десять років практично вдвічі скоротився парк кормо- та зернозбиральних комбайнів, на третину – парк тракторів. Засоби механізації окремих технологічних операцій в льонарстві, хмелярстві, картоплярстві, овочівництві, садівництві, ягідництві, виноградарстві, буряківництві відсутні або ж мають застарілу, недосконалу, малопродуктивну чи енергоємну конструкцію.

Відсталі технології та застаріла техніка змушують збільшувати енерго- та ресурсовитрати. Як наслідок, Україна має один із найвищих показників енергоємності валового внутрішнього продукту, який в 4-5 разів вищий порівняно з високорозвиненими країнами, такими як: Данія, Австрія, США, Японія, Великобританія. Так, у структурі собівартості продукції рослинництва витрати на пально-мастильні матеріали становлять до 20%

Наявність і забезпеченість сільськогосподарських підприємств основними видами техніки наведено в таблиці [1].

Таблиця

Наявність окремих видів техніки у сільськогосподарських підприємствах (на кінець року)

тис. шт.

Технічні засоби	Рік					
	2000	2005	2010	2015	2016	2016 р. до 2015 р., %
Трактори (без тракторів на яких змонтовані машини)	281,7	196,1	134,7	118,5	122,7	103,5
Плуги			49,1	47,3	49,3	104,2
Борони			234,1	194,0	192,0	99,0
у т. ч. дискові			25,7	29,3	31,1	106,1
Культиватори			72,2	69,5	71,7	103,2
Сівалки	132,0	97,0	70,6	65,5	67,2	102,6
Сінокосарки			10,9	10,7	11,3	105,6
у т. ч. тракторні	18,9	13,7	8,0	7,9	8,2	103,8
Комбайни:						
зернозбиральні	65,2	47,2	31,9	26,7	27,4	102,6
кукурудзозбиральні	7,9	4,8	2,5	1,6	1,5	93,8
кормозбиральні	24,9	14,6	7,8	5,0	4,9	98,0
Комбайни і машини бурякозбиральні (без машини для обрізання бурячиння)	13,0	8,5	4,1	2,4	2,3	95,8
Доїльні установки та апарати	33,5	16,8	10,9	10,2	10,3	101,0
Машини та механізми дляприготування кормів			3,0	3,7	4,1	110,8
Роздавачі кормів:						
для ВРХ	15,8	7,9	4,4	3,5	3,5	100,0
для свиней	3,0	1,3	1,8	3,5	3,1	88,6

Технічне оснащення виробництва сільськогосподарської продукції досягло критичної межі. Парк техніки кожного року скорочується на 3 – 8 %. Останніми роками списано сільськогосподарських машин майже вдвічі менше, ніж треба було списати за нормативними

термінами їх експлуатації. Це призвело до різкого старіння парку машин, збільшення навантаження на одиницю застарілої техніки, подовження термінів польових робіт, тривалих простоїв машин з технічних причин. За оцінками вчених і фахівців, загальні втрати сільського господарства, пов'язані з нестачею та низьким технічним станом машин, становлять: за перевитратами пального – 10-12 %, за недобором урожаю – понад 30 % [7].

Забезпеченість аграрних підприємств сільськогосподарською технікою знаходиться на низькому рівні, навантаження на неї зростає. Так, у 2005-2011 рр. кількість тракторів, які використовуються сільськогосподарськими підприємствами, знизилася на 32,2 %, а з розрахунку на 1000 га ріллі – на 27,3 % (див. табл.). Навантаження на технічні засоби в Україні не є оптимальними і перевищують аналогічні показники в розвинутих країнах у 5 -10 разів. Рівень завантаженості тракторів в України набагато більший, ніж у країнах ЄС: в Україні на 1000 га ріллі у 2011 р. припадало 8 тракторів, тоді як у Німеччині – 79,4, Італії – 242,2, Польщі – 124,6, в Іспанії – 82,4. За кількістю тракторів із розрахунку на 1000 га орних земель лідерами є Республіка Корея –163,3 од., Польща – 124,6, Іспанія – 82,4, Люксембург – 104, Китай – 27,7, Україна – 10,3, Білорусь – 9,0, Російська Федерація – 3,0 од. За кількістю зернозбиральних комбайнів –Республіка Корея – 55,0, Люксембург – 8,6, Іспанія – 4,2, Болгарія, Румунія – близько 3, Україна – 1,8, Російська Федерація – 0,8 од. [8]. FAO Statistical Yearbook 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fao.org.

Ступінь щорічного зносу основних фондів у 10 разів перевищує їх оновлення. За оцінками науковців, щорічне постачання енергозасобів для простого відтворення має бути 30 - 35 тис. тракторів та 10 тис. комбайнів, а технологічна потреба в тракторах на сьогодні становить майже 400 тис. одиниць,у зернозбиральних комбайнах – понад 50 тис. одиниць, у бурякозбиральних – близько 8,5 тис. одиниць.

Аграрне виробництво України потребує техніко-технологічного переоснащення відповідно до рівня фондозабезпечення розвинутих країн світу. Нині фондоозброєність праці та фондооснащеність угідь у сільському господарстві України із рахунку на 100 га угідь в 1,6- 15,6 раза нижча, ніж у Великобританії, Польщі, Білорусі та Росії.

У 2015 році порівняно з 2010 роком в аграрних підприємствах України спостерігається спад забезпеченості різними видами техніки в межах 10-20%. Він поступово компенсується зростанням потужності самохідної техніки та продуктивності причіпного обладнання. Так, у 2015 році середня потужність двигуна трактора становила 94,1 кВт проти 83 кВт у 2010 році й 64,7 кВт у 2000 році. Водночас простежується тенденція до зростання рівня технічного оснащення особистих селянських господарств – переважно за рахунок міні-тракторів та мотоблоків китайського виробництва. Але порівняно з фермерськими господарствами Польщі, в яких на 1 трактор припадає 9,4 га, в домогосподарствах України – 21,2 га.

Велике різноманіття грунтово-кліматичних умов, організаційних форм господарювання й економічного стану сільськогосподарських товаровиробників зумовили різний рівень їх техніко-технологічного забезпечення. Це необхідно враховувати при наданні аграріям державної підтримки з оновлення їх машинно-тракторного парку. Пріоритетними у придбанні повинні стати зернозбиральні комбайни, трактори середньої та високої потужності, грунтообробно-удобрювально-посівні комплекси, технічні засоби для післязбиральної обробки зернових і насіння олійних культур, обладнання для молочних та свиноферм.

За розрахунками науковців ННЦ «Інститут аграрної економіки», нормативна потреба в основних засобах на виробництво сільськогосподарської продукції на період до 2025 року для усіх категорій господарств визначена в обсязі 1532,7 млрд грн. Тоді як реальна вартісна наявність – з урахуванням дооцінки – становить лише 523,3 млрд грн. Зокрема, потреба в

машинах та обладнанні становить 384,3 млрд грн на 2020 рік і 517,4 млрд грн – на 2025-й, а їхня фактична розрахункова вартість – 163,6 млрд грн.

Основними причинами низького рівня матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств є:

- *недостатність власних джерел фінансування техніко-технічного переоснащення.* Так, у 2011 р. частка сільськогосподарських підприємств, чистий дохід яких не перевищував 1 млн грн, становила 22,5 % їхньої загальної кількості, а понад половину сільгосппідприємств (57,2 %) одержали чистого доходу менше 5 млн грн;
- *зростання цін на нову сільськогосподарську техніку.* Середня ціна на трактори у 2011 р. порівняно з 2010 р. зросла на 33,1 %, на комбайни: зернозбиральні – на 29,3 %, кукурудзозбиральні – на 88,1 %, кормозбиральні – на 33,4 %, бурякозбиральні – на 54,8 %[1];
- зниження обсягів державної підтримки оновлення машино-тракторного парку за рахунок програми фінансового лізингу. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, державним бюджетом України на 2009 р. на фінансування заходів з операцій фінансового лізингу вітчизняної техніки було передбачено 546,5 млн грн, тоді як фактично надійшло 196,7 млн грн; у 2010 р. передбачено 473,7 млн грн, і стільки ж надійшло, у 2011 р. передбачено 394,3 млн грн, надійшло – 265,0 млн грн;
- *нерозвиненість вітчизняного сільськогосподарського машинобудування*, *продукція якого не відповідає сучасним вимогам аграрного виробництва.* Українська сільськогосподарська техніка відстає від іноземних аналогів за основними характеристиками, у т. ч. екологічними вимогами. Так, іноземні аналоги, порівняно з вітчизняними моделями, вимагають у 10 разів менше затрат праці та мають удвічі менші прямі експлуатаційні витрати [9]. За екологічними вимогами (викиди в атмосферу небезпечних газів, деструктуризація ґрунту) більшість вітчизняних технічних засобів не відповідають параметрам системи Євро-2 (тим більше Євро-3 та Євро-4), а умови праці на них менш комфортні порівняно з технічними засобами іноземного виробництва;
- *нерозвиненість спільного використання техніки сільськогосподарськими підприємствами.* Так, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, станом на 1.01.2013 р. в Україні діяло 118 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів з обробітку землі (18,8% загальної кількості кооперативів). Не сприяють розвитку такого виду кооперативів передусім відсутність ініціативи більшості керівників сільськогосподарських підприємств до спільної діяльності, а також недостатній рівень державної підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Так, за бюджетною програмою «Державна підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів», яка, зокрема, передбачає покриття державою 90 % вартості сільськогосподарської техніки, обладнання та устаткування вітчизняного виробництва, які купуються кооперативом, протягом 2011-2012 рр. кошти не виділялися.

Слід відзначити, що у Франції функціонують понад 10 тис. кооперативів із спільного використання техніки, які обслуговують 25 % усіх фермерських господарств країни (займаються обробітком ґрунту, внесенням добрив, збиранням урожаю, заготівлею кормів). У Франції держава підтримує розвиток кооперативної форми технічного обслуговування фермерських господарств, застосовуючи пільгове оподаткування їхньої діяльності, а також надання пільгових кредитів для придбання технічних засобів.

Істотно скоротилися можливості сільгоспвиробників купувати нову техніку. Проте аграрії розуміють, що майбутнє за технологіями і прагнуть оптимізувати виробничі процеси. Нині в Україні існує дуже великий відкладений попит на сучасну сільськогосподарську техніку.

Вітчизняне сільгоспмашинобудування тривалий час знаходилося у стані спаду виробництва і було не здатним забезпечити значні його обсяги та відповідну якість. В нашій

аграрній державі тільки одне підприємство здатне виробляти комбайни та лише декілька заводів здатні збирати трактори, що мінімум на 20 % складаються з імпортних складових. Зрозуміло, що техніка, яку пропонує вітчизняне сільгоспмашинобудування, є дешевшою порівняно з імпортною. Проте сільгоспвиробники не поспішають її купувати, надаючи перевагу імпортній.

В Україні загалом вдалося зберегти окремі галузі сільськогосподарського машинобудування, які здатні конкурувати на ринку за рахунок порівняно нижчої вартості продукції і наявності перспективних розробок за більш прийнятного для вітчизняного сільгоспвиробника співвідношення ціна-якість [10].

Так, у сегменті ґрунтообробної і посівної техніки одним із лідерів вітчизняного сільськогосподарського машинобудування є ПАТ «Червона зірка». Сьогодні компанія пропонує як традиційні загальновизнані сівалки СЗ-3,6А, СЗ-3,6А-04 і СЗ-3,6А-06, так і нові просапні серії PROFI: VESTA PROFI для сівби за традиційною технологією і VEGA PROFI для mini-till, зернові сівалки ASTRA NOVA, посівні комплекси для зернових культур ALKOR 7,5 і ALKOR 10, а також ORION 10.

Серед інших виробників ґрунтообробної техніки на ринку представлені такі відомі вітчизняні компанії, як ПАТ «Уманьферммаш», ТОВ «ВП «Агро-Союз» та інші. Україна також знана як один зі світових виробників тракторів. Їх виробництвом займаються ПАТ «Харківський тракторний завод» і ДП «ВО «Південний машинобудівний завод ім. О.М. Макарова».

Обладнання для очищення сільськогосподарських культур та їх зберігання виробляється ДП ПАТ «Вібросепаратор» «ВС-Партнер» (ТОВ «Партнер-ВС»), обприскувачі польових культур — ПАТ «Богуславська сільгосптехніка», машини для внесення мінеральних добрив — ПАТ «Хмільниксільмаш», дощувальні машини для поливу сільськогосподарських культур — ПАТ «Завод «Фрегат».

Зернозбиральні і кукурудзозбиральні комбайни виробляє ТОВ НВП «Херсонський машинобудівний завод».

Крім галузі рослинництва, вітчизняна сільськогосподарська машинобудівна промисловість пропонує також сучасне високотехнологічне обладнання для тваринництва. Зокрема, ТДВ «Брацлав» виробляє як індивідуальні доїльні агрегати для селянських господарств населення типу УІД-10 на 10 корів, так і індустріальні зали для середніх і великих сільськогосподарських підприємств. Це доїльні установки для прив'язного утримання корів із молокопроводом «Брацлавчанка» УДМ-200 і доїльні зали для безприв'язного утримання корів «Ялинка» УДЕ-16, а також обладнання стійлове та кормозмішувачі для роздачі кормів. Останні випускаються ємністю бункера на 8, 9 і 12 м³.

Для птахівничої галузі в ПрАТ «Завод «Ніжинсільмаш» виробляється обладнання типу ОКН, яке призначене для утримання курей-несучок з автоматизованим і механізованим збором яєць, видаленням посліду, завантаженням і роздачею корму та з системою кліматконтролю.

Сучасні установки для зберігання і охолодження молока, а також його переробки виробляються у ПрАТ «ТЕСМО-М».

Специфічні умови аграрного виробництва, серед яких важливе місце належить використанню природних факторів, істотні відмінності за сутністю і характером застосування технологічних операцій у різних виробничих галузях сільського господарства, необхідність щодо переміщення агрегатів на далекі відстані у процесі виконання робіт, формують відповідні вимоги щодо створення й експлуатації технічних засобів.

Основою вирішення проблеми розробки системи машин має стати обґрунтування технологічних вимог до забезпечення комплексної механізації виробництва сільськогосподарської продукції. Розробка і серійний випуск системи машин повинні передбачати створення науково обґрунтованої сукупності технічних засобів для механізації сільськогосподарського виробництва, їхню високу пристосованість до умов експлуатації і,

разом з тим, забезпечувати максимальну універсальність застосування, високу енергозаощадливість за доступної вартості для сільськогосподарських споживачів.

Отже, необхідно створити ефективні економічні механізми, які мають забезпечити значне збільшення обсягів інвестицій у технічне переоснащення аграрного сектору. Основними джерелами таких надходжень можуть бути:

- власні кошти сільськогосподарських підприємств, зокрема амортизаційні відрахування, прибуток та спеціальні заощадження, спрямовані на конкретні завдання;
- державні дотації (з державного і місцевого бюджетів) сільськогосподарським товаровиробникам на придбання техніки шляхом компенсації їм частини вартості техніки, передусім тракторів і комбайнів;
- довгострокові кредити комерційних банків на придбання насамперед складної техніки з компенсацією частини відсотків за кредити з державного або місцевого бюджетів;
- кошти фінансових лізингових фондів, створених за участю державного і місцевого бюджетів, заводів-виробників техніки і сервісних технологічних центрів, інвесторів.

Нині в Україні існує більше 40 підприємств, які виробляють гідну сільгосптехніку, проте потребують державної підтримки як власного виробництва, так і розвитку ринку сільськогосподарської техніки.

Ринки характеризуються притаманними їм товарами і послугами, складом учасників, рівнем організації процесу обміну, свободами продавців і покупців, способом визначення цін.

Виділення ринку, спеціалізованого на певній групі товарів відбувається тоді, коли в суспільстві формується масовий попит на конкретні товари. Це зумовлює появу товарів, споживчі якості яких відповідають таким потребам. У сфері матеріального виробництва рушієм виокремлення тих чи інших ринків стає розподіл праці, який однозначно стимулює підвищення її продуктивності на основі спеціалізації та покращення організації виробництва.

На початку XX століття збільшення обсягів і здешевлення виробництва продукції рослинництва і тваринництва шляхом інтенсифікації обробітку землі, оптимізації строків виконання робіт, вкладання у товар більшої кількості праці на основі зростання її продуктивності посилювали попит на машинні засоби виробництва, що приводяться в рух двигунами. Це стимулювало появу і розвиток ринку сільськогосподарської техніки. Посилене формування його у світі припадає на 20 – 40-ві роки. У Західній Європі інтенсивний розвиток ринку сільськогосподарської техніки і техніки для переробної промисловості відбувався у 50 – 70-ті роки минулого століття, коли почалася суцільна заміна ручної праці і кінної тяги на механічну та електричну, здійснювалася індустріалізація сільського господарства. Нині поряд із загальним ринком техніки для АПК формуються локальні ринки – ґрунтообробної та посівної техніки, техніки захисту рослин від хвороб, шкідників, бур'янів, збиральної техніки і навіть окремо – зернозбиральної. Відокремилися від загального ринку і швидко розвиваються ринки техніки переробної і харчової промисловості. З'являються спеціалізовані ринки техніки хлібобулочної, молочної, м'ясної, кондитерської промисловості тощо [5].

Поряд із ринком техніки для АПК розвивається, хоча й повільно, ринок її сервісу. Поява його пояснюється тим, що сучасні машини складні і потребують висококваліфікованого обслуговування, яке можуть здійснювати спеціалісти з певними знаннями, умінням та приладами. При цьому сільськогосподарські товаровиробники, захищаючи свої економічні інтереси, вимагають гарантійного і післягарантійного обслуговування придбаної техніки.

Учасниками ринку сільськогосподарської техніки і технічного сервісу виступають, з одного боку, сукупність підприємств, що виготовляють і продають машини й устаткування та надають послуги з підтримання їх у робочому стані, а з другого – сільськогосподарські товаровиробники, покупці техніки та її сервісу.

Інфраструктуру ринку техніки створюють підприємства й установи, що безпосередньо обслуговують обмінні процеси, а саме: фірмові технічні центри та магазини виготовлювачів,

дилерські підприємства і прокатні пункти, машинно-технологічні агротехсервісні формування, дистриб'юторські структури, приватні підприємці, ярмарки, аукціони, виставки.

Ринкове середовище постійно генерує позитивні і негативні моменти і тенденції розвитку. Щоб зменшити негативні прояви функціонування ринку, його регулюють. На макрорівні на ринок постійно тисне держава. Важелями такого регулювання є податкова, цінова та інтервенційна політика, фінансово-кредитні умови роботи операторів ринку, протекціонізм вітчизняних товаровиробників, надання пільг або встановлення зобов'язань окремим учасникам, державні замовлення тощо. Економісти вже давно зробили висновки, що "державне регулювання ринку є найпотужнішим засобом стабілізації ринкової ситуації", а "самоналагодження" ринку, згідно з теорією функціонування макроекономіки за Кейнсом, не відбувається [6]. Як на макро-, так і мікрорівні під час функціонування ринку можуть проявлятися монопольні намагання окремих учасників, недобросовісна і нечесна конкуренція, тиск посередників тощо. При переході на ринкові умови господарювання потрібно мати високий рівень організації для забезпечення економічного зростання. Вільний ринок спонтанно ще ніде не перетворювався на організований, тому не перехід до ринку, а ігнорування можливостей його державного регулювання призвело до руйнації економіки.

Ця загальна схема формування ринку обростає середовищем, що є складним економічним явищем і передбачає регулювання попиту і пропозиції насиченням товару і учасниками його придбання, визначає поведінку контрагентів ринку. Створюються координаційні структури, консультативна та інформаційна підтримка операторів ринку. Нині ринок вже не можна уявити без законодавчо-нормативної бази, що формує і регулює процеси, які там відбуваються, тобто від державного впливу на процес купівлі – продажу.

Проблеми державного регулювання економічних процесів, про необхідність якого свідчить увесь хід новітньої історії людства та досвід держав з розвинутою ринковою економікою, для України різко загострилися в процесі переходу від адміністративно-командних методів управління до ринкової економіки. Державне регулювання є важливим інструментом підтримки сільськогосподарського виробництва, яке дозволяє ефективно компенсувати негативні наслідки природного середовища, ринкового механізму і не допустити небажаних соціально-економічних наслідків.

У розвинутих країнах Заходу державне регулювання сільськогосподарського виробництва, підтримки доходів аграрних товаровиробників, їх захист займають чільне місце в соціально-економічній політиці держав. Вільна конкуренція в чистому вигляді на ринку сільськогосподарських продуктів тут давно перестала існувати. Держава через різні важелі почала впливати на процес саморегуляції попиту і пропозицій в інтересах сільських товаровиробників і суспільства в цілому.

Для стабілізації аграрного виробництва та підвищення ефективності функціонування аграрного ринку в зарубіжних країнах використовується система прямих і непрямих важелів державного впливу: регулювання цін і фермерських доходів, бюджетне фінансування, кредитування, оподатковування, стабілізація ринку сільськогосподарської продукції тощо. При цьому практично всі західні країни у відносинах сільського господарства з іншими галузями, у питаннях експорту та імпорту сільськогосподарської сировини дотримуються принципу аграрного протекціонізму. Більше того, успіхи сільського господарства країн Західної Європи, США, Канади, Японії, Китаю зобов'язані не стільки розвитку ринкових відносин у цих країнах, скільки обмеженню дій ринкових механізмів саморегулювання з використанням зовнішніх важелів впливу. Це державна підтримка сільського господарства через дотації, ціни, квоти, кредитну і податкову політику тощо [2].

У середині минулого століття, коли головним завданням сільського господарства розвинутих західних країн було збільшення обсягів виробництва продукції, широко практикувалися цільові державні субсидії на будівництво, купівлю техніки, здешевлення кредитів. Однак, у міру насичення ринку й надвиробництва сільськогосподарської продукції, розмір прямих державних субсидій виробничого призначення почав зменшуватися. Виняток

становить тільки система пільгового сільськогосподарського кредитування і надання допомоги молодим фермерам.

Суттєво впливає на концептуальні підходи до державного регулювання аграрного ринку окремих країн світу Світова організація торгівлі.

Членство України у СОТ ставить проблему розроблення таких напрямів аграрної політики, які припускали б ефективну допомогу підприємствам агропромислового комплексу й водночас відповідали вимогам СОТ.

Сферами, в яких встановлюються зобов'язання країн – членів СОТ, є доступ на внутрішні ринки, внутрішня підтримка вітчизняного виробника, експортна конкуренція, санітарні та фітосанітарні питання (слід зауважити, що експортні субсидії для сільськогосподарських товаровиробників у вітчизняній практиці не застосовувалися, та країна оголосила про їхнє невикористання в майбутньому) [8].

Для реалізації переваг і нейтралізації можливих ризиків членства країни у СОТ опрацювання заходів аграрної політики має ґрунтуватися на визнанні об'єктивної необхідності державної підтримки аграрного сектору на сучасному етапі його розвитку й може бути забезпеченим за наступних умов:

− ретельного узгодження заходів аграрної політики, програм державної підтримки сільського господарства з вимогами СОТ, використання у забезпеченні державної підтримки тих можливостей, які передбачені угодами СОТ, зокрема Угодою про сільське господарство (прийнята у 1994 р. на Уругвайському раунді переговорів і вступила в дію у 1995 р.);

– урахування досвіду інших країн з адаптації державної підтримки аграрного сектору до вимог СОТ.

Заходи підтримки сільського господарства у СОТ прийнято класифікувати за трьома категоріями, згідно з їх викривляючим впливом на виробництво чи торгівлю. Використовуючи метафору світлофора, ці категорії були названі "червона скринька" (заходи, заборонені СОТ), "жовта скринька" (заходи, які можуть використовуватися, але з часом мають бути скорочені) і "зелена скринька" (заходи, що не підлягають скороченню). Існує ще й четверта категорія – "синя скринька", створена насамперед як компроміс між ЄС і США, яка нині включає заходи з обмеження виробництва, що прив'язані до конкретних площ та врожаїв або чітко визначеної кількості голів у тваринництві, або здійснюються на 85 % та менше від базового рівня виробництва.

До заходів "жовтої скриньки" належать витрати держави, напряму пов'язані з підтримкою сільгоспвиробників. Це різного роду дотації, компенсації, цінова підтримка, пільгове кредитування, списання боргів та ін. Саме на фінансування таких заходів СОТ накладає обмеження.

До "зеленої скриньки" належать витрати, не пов'язані напряму з підтримкою конкретних виробників. Зокрема, це державні витрати на підтримку наукових досліджень, підготовку і підвищення кваліфікації кадрів, фінансування ветеринарних і фітосанітарних заходів, контроль за безпекою продуктів харчування, вдосконалення інфраструктури, поліпшення землекористування тощо. Країна – учасник СОТ має право фінансувати заходи "зеленої скриньки" в будь-якому обсязі залежно від можливостей свого бюджету.

Вітчизняне законодавство покликане не тільки забезпечити сільськогосподарське виробництво якісною технікою, а й підтримувати вітчизняних її виробників та користувачів. Адже на ринок сільськогосподарської техніки вийшли такі гіганти індустрії, як "Джон Дір" і "Кейс Корпорейшн": певний час урядова політика була спрямована на забезпечення селян імпортними машинами і знаряддями праці. Однак це не сприяло виходу вітчизняного АПК з кризи, тому концепція формування ринку сільськогосподарської техніки зосередилася на важливості підтримки вітчизняного виробника. Важливу роль у формуванні ринку сільськогосподарської техніки повинні були відігравати закони України від 7 лютого 2002 р. №3023-III "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу", від 5 червня 2003 р. № 900-IV "Про захист прав покупців

сільськогосподарських машин" і від 5 жовтня 2006 р. №229-V "Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України", а також ряд постанов Кабінету Міністрів України. Ними розвиток вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу разом з його складовими (створення й виробництво техніки та устаткування, технічне обслуговування і ремонт, а також формування інфраструктури ринку вітчизняної техніки й устаткування для агропромислового комплексу) законодавство визнає пріоритетним напрямом розвитку національної економіки, а також установлено, що проблему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу передбачається розв'язати шляхом [1]:

− проведення системного моніторингу стану технічного забезпечення аграрного сектору та ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів;

− розроблення і впровадження конкурентоспроможних технологій та технологічних комплексів машин для інноваційного розвитку агропромислового комплексу;

− удосконалення інформаційних систем моніторингу агроресурсів та використання на їх основі ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій і техніки для виробництва сільськогосподарської продукції;

− дотримання науково обґрунтованих агробіологічних, економічних і техніко-експлуатаційних вимог до нових технічних засобів і технологічних комплексів машин;

− випробування (тестування) та сертифікації нових технічних засобів, контролю їх якості, відповідності сучасним вимогам сільськогосподарського виробництва;

− оновлення машинно-тракторного парку переважно за рахунок техніки вітчизняного виробництва і підтримання його в робочому стані з проведенням своєчасного технічного обслуговування та ремонтно-відновлювальних робіт;

− розроблення і впровадження нових форм використання сільськогосподарської техніки і систем контролю якості технічних послуг;

− забезпечення правового захисту сільськогосподарських виробників від недобросовісної конкуренції, запобігання зловживанням на ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів;

− здійснення нагляду за технічним станом сільськогосподарської техніки, створення і ведення її єдиного електронного реєстру;

− розвитку міжнародного співробітництва з питань інженерно-технічного забезпечення аграрного сектору;

− розроблення програм підготовки та підвищення кваліфікації інженерно-технічних кадрів і механізаторів широкого профілю;

− підвищення стимулюючої ролі держави в техніко-технологічному переоснащенні аграрного сектору і забезпечення його інноваційного розвитку;

− сприяння суб'єктам господарювання агропромислового комплексу у придбанні технічних засобів з метою зменшення витрат ручної праці на виробництво сільськогосподарської продукції.

Забезпечення сільськогосподарських підприємств технічними засобами та їх періодичне оновлення потребує значних обсягів інвестицій. За статистичними даними Мінагрополітики, в 2004 – 2009 рр. середньорічні витрати на придбання техніки становили близько 0,9 млрд грн, а щорічний дефіцит коштів на придбання сільськогосподарської техніки – 2,1 – 2,5 млрд грн. Крім того, для підтримання у робочому стані наявного машинно-тракторного парку щорічно додатково потрібно близько 1,8 млрд грн [3].

Прогнозний обсяг фінансування Програми на 2007 – 2015 рр. становив 134226,3 млн гривень, із них кошти державного бюджету 7161,4 млн грн, що передбачаються для техніко-технологічної модернізації агропромислового виробництва із застосуванням механізму державної підтримки, формування та розвитку ринку матеріально-технічних і енергетичних ресурсів, розроблення та впровадження ресурсозберігаючих технологій і технічних засобів

для інноваційного розвитку агропромислового комплексу. Чималі кошти, в т. ч. і державні, планувалося направити на розвиток вітчизняного ринку техніки.

Фінансування Програм передбачалося здійснювати за рахунок коштів, що передбачаються щороку в державному бюджеті з урахуванням пропозицій Міністерства аграрної політики та продовольства та інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади, коштів сільськогосподарських товаровиробників, банківських кредитів, страхових, інвестиційних та лізингових компаній, міжнародних фінансових організацій, міжнародної технічної допомоги та інших джерел.

Отже, основи законодавчої бази та напрями розвитку ринку сільськогосподарської техніки й устаткування для переробної промисловості взагалі-то були закладені, але слід забезпечити їх належною фінансовою підтримкою, що і є "каменем спотикання" для здійснення намічених заходів. Однак слід визнати, що виконання багатьох законів і програм розвитку вітчизняного машинобудування та забезпечення АПК необхідними технічними засобами в належної кількості і належної якості, потерпіло фіаско. Адже заплановані кошти по всіх напрямах підтримки вітчизняного сільгоспмашинобудування та сільськогосподарських товаровиробників за останні роки виділялись у значно менших розмірах або зовсім не виділялися.

Як зазначено у звіті Рахункової палати ще за 2010 р., в Україні відсутня дійова державна політика розвитку вітчизняного машинобудування для АПК, передбачені ще у 2002 р. Законом України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу" пільги для підприємств вітчизняного машинобудування для АПК у податковому законодавстві до останнього часу реалізовані не були і фактично виявилися декларативними, мета Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007 – 2010 рр. не досягнута: рівень виконання її заходів за рахунок бюджетних коштів становив лише 18,2 % від передбаченого обсягу. При цьому з бюджету фінансувався тільки один з трьох передбачених напрямів – дослідно-конструкторські роботи. Інші напрями − компенсація кредитних ставок банків за кредитами на технічне переоснащення підприємств АПК та удосконалення нормативно-правової бази з питань машинобудування для АПК – не фінансувалися взагалі. Також негативно позначилася недостатність бюджетного фінансування та його неритмічність [9].

Після вступу України до СОТ, крім вищезазначених Державних цільових програм, бюджетна підтримка сільського господарства регулюється Угодою про сільське господарство, укладеною під час Уругвайського раунду переговорів, що покладає зобов’язання з:

– узгодження граничного рівня сукупного виміру підтримки (СВП) сільського господарства відносно програм "жовтої скриньки";

– надання непродуктової підтримки в межах рівня "de minimis" ("de minimis" – мінімальні рівні підтримки, які не належать до СВП. Для розвинутих країн вони становлять 5 % від загальної вартості окремого виду продукції, виробленого у відповідному році, і 5 % від загальної вартості всієї сільськогосподарської продукції, виробленої у відповідному році. Для країн, що розвиваються, ці рівні становлять відповідно 10 %);

– надання продуктової підтримки в межах рівня "de minimis";

– необмежене використання заходів "зеленої скриньки", які здебільшого реалізуються через урядові програми бюджетної підтримки, результатом яких не може бути надання цінової підтримки виробникам, що не впливає на виробництво і реалізацію сільськогосподарської продукції [10].

Останніми роками держава намагалася впливати на підтримку вітчизняного машинобудування для АПК і користувачів її продукції через виконання основних державних програм підтримки, а саме:

– заходи з постачання сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, яка пропонується для реалізації на умовах фінансового лізингу через лізингові компанії;

– часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва;

– здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових та середньострокових кредитів.

Відповідно до Закону України від 16 грудня 1997 р. № 723/97-ВР "Про фінансовий лізинг" держава створила систему забезпечення сільськогосподарських товаровиробників сільськогосподарською технікою на умовах фінансового лізингу, тобто платного користування протягом строку, за який амортизується 60 % вартості сільськогосподарської техніки, з подальшим переходом права власності на цю техніку до сільськогосподарських товаровиробників. З цією метою у 1998 р. було створено спочатку Державне лізингове підприємство "Украгролізинг", на базі якого у квітні 2001 р. створена НАК "Украгролізинг" і корпорація "Украгромашінвест", які були призначені державними агентами з розподілу бюджетних коштів для технічного оснащення сільського господарства. На механізм фінансового лізингу покладалися великі надії, але в силу цілої низки причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, ефективність його дії у плані технічного оснащення і переозброєння агропромислового виробництва виявилася недостатньою. Хоча в цілому лізинг слід розглядати як прогресивне явище в розвитку системи економічних відносин, про що свідчить досвід країн з розвинутою ринковою економікою, де за різними даними на умовах лізингу на внутрішньому ринку реалізується 13 – 33 % устаткування.

З 2002 р. почала реалізовуватися ще одна програма підтримки технічного оснащення сільського господарства – покупці складної сільськогосподарської техніки стали одержувати 30 % компенсації витрат на придбання вітчизняної техніки за рахунок бюджету. Ця програма відразу дала позитивний ефект і продемонструвала перевагу перед операціями з державним лізингом.

Механізм часткової компенсації відсоткової ставки за користування кредитами в Україні було запроваджено в 2000 р., коли вперше з державного бюджету було виділено кошти в сумі 175 млн грн на компенсацію ставок (до 50 % облікової ставки Національного банку України) за кредитами комерційних банків. Постановою Кабінету Міністрів України № 794 від 11.08.2010 затверджено порядок використання коштів на зазначені цілі.

Згідно з відповідним документом, компенсацію надають на конкурсній основі підприємствам АПК за коротко-, середньо- та довгостроковими кредитами, залученими у поточному році, а також за перехідними кредитами, залученими у минулі роки у національній валюті в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку, що діє на дату нарахування відсотків за користування кредитами, та в іноземній валюті – у розмірі 10 % річних, але не вище за розміри, передбачені кредитними договорами (за умови використання кредитних коштів за цільовим призначенням).

Проте рівень ефективності застосування механізму здешевлення кредитів переконує у наявності недоліків, а саме: складності механізму кредитної субсидії і його розпорошеності між багатьма позичальниками й напрямами кредитування, нестабільного і недостатнього характеру бюджетного фінансування та ін.

Програми фінансового лізингу, часткової компенсації вартості та здешевлення кредитів за оперативними даними Головних управлінь агропромислового розвитку у середньому за 2006 – 2009 роках були профінансовані на 856,3 млн грн, у 2010, 2011 та 2012 роках – відповідно на 403, 801 та 56 млн грн (у середньому – 420 млн грн).

Пропозиції на ринку сільськогосподарської техніки України нині формують вітчизняні машинобудівники, офіційні представники зарубіжних фірм та окремі підприємці. Ринок сільськогосподарської техніки ще недостатньо врегульований. Через це на ньому пропонується велика кількість морально застарілих технічних засобів із вторинного ринку Європи й Америки, які не відповідають вимогам перспективних технологій. Небезпечним є те, що через деякий час цю застарілу техніку доведеться ремонтувати, а запасні частини для її ремонту в 3-5 разів дорожчі, ніж на нову техніку. Через те, що досі не введено в дію норми

Закону України ,,Про захист прав покупців сільськогосподарських машин", продавці, що поставляють на ринок України техніку з вторинного ринку Європи чи Америки, не несуть ніякої відповідальності за сервісне забезпечення такої техніки

Державна підтримка аграрного сектору, особливо ринку техніки для АПК, в Україні характеризується недосконалістю та недостатністю фінансування. Перед Україною, яка з травня 2008 р. є членом СОТ, постає завдання визначити основні напрями, межі та обсяги бюджетної підтримки аграрного сектору в цілому, а також ринку сільськогосподарської техніки.

Усі вищезазначені програми відносяться за класифікацією СОТ до заходів "жовтої скриньки" і в перспективі підлягають скороченню. Тому, незважаючи на те, що бюджетні програми підтримки ринку сільськогосподарської техніки виконуються лише частково, вже нині доцільно привести більшість державних програм бюджетної підтримки сільського господарства у відповідність до вимог і заходів "зеленої скриньки", що дасть можливість збільшити програми підтримки, які не можуть бути виведені із "жовтої скриньки".

Державні програми підтримки здійснюються з обов'язковим контролем держави за цінами виробників на техніку та устаткування для АПК, що реалізуються за цими програмами. Світова практика також підтверджує, що державне регулювання цін тією чи іншою мірою існує в усіх країнах. Сутність і форми державного втручання в процеси ціноутворення залежать від стану економічного розвитку країни. За умов розвинутого ринку державне втручання обмежується лише відповідним впливом на передумови та побічні наслідки вільного ціноутворення. На етапі початкового формування ринкових відносин держава мусить безпосередньо втручатися і в сам механізм ціноутворення, компенсуючи нездатність ринку утворювати рівноважні ціни. Державне регулювання цін − це політика впливу держави за допомогою законодавчих, адміністративних і кредитно-фінансових заходів на ціни з метою сприяння стабільному розвитку економічної ситуації в країні.

Одним із напрямів державної цінової політики було до 2017 року проведення досліджень з визначення тимчасової граничної вартості продукції сільськогосподарського машинобудування, яка закуповується за рахунок коштів державного бюджету для подальшої передачі її у фінансовий лізинг, а також на техніку, що закуповується сільськогосподарськими товаровиробниками з частковою компенсацією вартості. Але з 2017 року згідно з постановами Кабміну України від 1 березня 2017 р. №130 "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва" та від 16 березня 2017 р. №147 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. №369" така експертиза була визначена недоцільною, що безумовно дає можливість підприємствам-виробникам безпідставно завищувати ціни. У свою чергу це веде до значного збільшенню витрат і так недостатніх 550,0 млн гривень державного бюджету, спрямованих на часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва.

Висновки. Сьогодні вітчизняний аграрний сектор знаходиться у надзвичайно скрутному стані. Аграрний ресурсний потенціал країни не лише за своїм рівнем, а й за якістю і співвідношенням наявних ресурсів не відповідає мінімально необхідним технологічним вимогам. Тому ніякі одноразові акції підтримки сільськогосподарського виробника за сучасних умов неспроможні забезпечити йому стабільне й ефективне господарювання на перспективу. Потрібні відповідно узгоджені структурні зрушення в національній економіці загалом.

Слід працювати над створенням єдиної інформаційної мережі з аналізу і моніторингу та маркетингових досліджень ринку матеріально-технічних засобів як складової аграрної економіки.

Важливою є державна підтримка інноваційної діяльності інвестиційно привабливих агротехсервісних підприємств, які надають конкурентоспроможні інженерно-технічні послуги з експлуатації, технічного обслуговування та ремонту техніки.

Необхідно поступово скорочувати програми "жовтої скриньки" та переорієнтовуватися на програми "зеленої скриньки", фінансування якої не передбачає обмежень з боку СОТ, опрацьовуючи державні програми бюджетної підтримки таким чином, щоб більшість із передбачених заходів підпадала під опис заходів "зеленої скриньки".

Список літератури

1. Державна цільова програма реалізації технічної політики в агропромисловому комплексі на період до 2015 року. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2007 р. №785 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 1141 (1140-2011-п) від 31.10.2011 р.)

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. №130 "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва".

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. №147 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. №369.

4. *Андрійчук В.Г., Зубець М.В. Юрчишин В.В.* Сучасна аграрна політика: проблемні аспекти. – К. : Аграрна наука, 2010. – 140 с

5. *Калашнікова Т.В*. Механізм і пріоритети державної підтримки аграрного сектору економіки //Економіка АПК. – 2012. – №8. – С.100-104.

6. *Ревенко М.* Удосконалення державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки // Економіка України. – 2011. – №12. – С.51-55.

7. buklib.net/books/35139/

8. *agro-online.com.ua/uk/public/blog/22074/details/*

9. *Кравчук В*. Окремі аспекти досліджень технічного забезпечення АПК // Техніка АПК – 2008. – № 3 – С. 4 – 7.

10**.** *Кернасюк Ю.* Огляд ринку техніки для АПК // Агробізнес сьогодні – 2015. – №23 (318).

11. *Майстро С. В*. Сутність та напрями державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах // Державне управління: теорія та практика. – 2006. – № 1. – С. 23 – 27.

12. *Федорак В. І.* Тенденції інженерно-технічного забезпечення аграрного виробництва // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2011. – № 1.

13. *Гейць В. М., Семиноженко В. П., Кваснюк Б. С.* Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – К.: Фенікс, 2007, – 564 с.

14. *Климова І. Г.* Економічні принципи регулювання ринку техніки і технологічного сервісу // Агросвіт. – 2009. – № 1.– С. 20 – 23.

15. *Кемпбэлл Р. Макконел, Стенли Л. Брю*. Экономикс: принципы, проблемы, политика: пер. с англ. –2-е изд. – К.: Хагар-Демос. – С. 53 – 61.

16. *Могильний О. М.* Регулювання аграрної сфери. – Ужгород: ІВА, 2005. – 400 с.

17. *Амбросов В. Я., Онегіна В. М.* Забезпечення державної підтримки сільськогосподарського виробництва в умовах членства України у СОТ. http://www.info-pressa.com/article-532.html

18. Звіт Рахункової палати за 2010 рік. **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.**

19 *Борщ А. Г.* Бюджетна підтримка аграрного сектора в умовах трансформаційних процесів в економіці України // Економіка АПК. – 2009. – № 2. – С. 111 – 116

20. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки / [*Я. К. Білоусько, А. В. Бурилко, П. А. Денисенко* та ін.]. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 132 с.

21. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів" №794 від 11 серпня 2010 р.

22. *Моісеєва М.* Вартість грошей m.moiseieva@univest-media.com http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=3719&number=126

Инженерно-техническое обеспечение АПК и рычаги государственного влияния на него в Украине

И. Н. Демчак,
кандидат экономических наук,
В. Н. Ивченко,
Ю. В. Шишкин
Украинский научно-исследовательский институт продуктивности агропромышленного комплекса

Исследованы вопросы инженерно-технического обеспечения производства на основе инновационно-инвестиционных процессов, происходящих в агропромышленном комплексе под влиянием изменений рынка техники и государственного регулирования и поддержки.

Government control on the market for agricultural machinery

I. Demchak,
candidate of economic sciences
Y. Shishkin,
H. Ivjenko
Ukrainian research institute of productivity of agroindustrial complex

Are investigated questions of the technical-engineering guarantee of production on the basis of the innovation-investment processes, proceeding in the agribusiness under the effect of changes in the market for technology and government control and support.